

Dnr T2019-00948
Dnr T2021-00785

2021-03-24

Handläggare
Elisabeth Rosenquist Saidac
08-508 26 261**Till**
Trafiknämnden
2021-04-22

**Angående den kommande utformningen och
gestaltningen av Östermalmstorg. Svar på
skrivelse från stadsbyggnadsborgarrådet
Joakim Larsson (M) och trafikborgarrådet
Daniel Helldén (MP) m.fl.**

**Upprustning och tillgänglighetsanpassning av
Östermalmstorg. Utredningsbeslut**

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen.
2. Trafiknämnden godkänner förslag till utredning och ger trafikkontoret i uppdrag att fortsätta planering för projektet Upprustning och tillgänglighetsanpassning av Östermalmstorg upp till 10 mnkr, som underlag för ett kommande inriktningsbeslut.
3. Trafiknämnden anmäler beslutet till fastighetsnämnden och Östermalms stadsdelsnämnd.
4. Trafiknämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Trafikkontoret
StadsmiljöFleminggatan 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 26 261
Växel 08-508 27 200
elisabeth.rosenquist.saidac@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
start.stockholmGunilla Glantz
FörvaltningschefBengt Stenberg
Avdelningschef

Sammanfattning

På trafiknämndens och stadsbyggnadsnämndens respektive sammanträden den 11 mars 2021 inkom en skrivelse från nämndernas respektive majoritet ”Angående den kommande utformningen och gestaltningen av Östermalmstorg”. I skrivelsen ges respektive kontor i uppdrag bereda frågan om gestaltning och utformning av Östermalmstorg i enlighet med skrivelsen och pröva om ett medborgarinitiativ från nätverket Östermalms vänner kan inarbetas i det pågående arbetet.

Trafikkontoret arbetar sedan tidigare med att planera för en upprustning och tillgänglighetsanpassning av Östermalmstorg. För att fortsätta utredningsarbetet, och arbeta in medborgarinitiativet, ser kontoret att utredningsutgifterna kommer att överstiga delegationsgränsen på 5 mnkr, varför stadens investeringsregler föreskriver att nämnden antar ett utredningsbeslut. Utredningsutgiften för arbete fram till inriktningsbeslut beräknas som mest att uppgå till 10 mnkr.

Skrivelse och medborgarinitiativ

På trafiknämndens och stadsbyggnadsnämndens respektive sammanträden den 11 mars 2021 inkom en skrivelse (se bilaga 1) från nämndernas respektive majoritet ”Angående den kommande utformningen och gestaltningen av Östermalmstorg”. I skrivelsen, som undertecknats av stadsbyggnadsborgarrådet Joakim Larsson och trafikborgarrådet Daniel Helldén, framhålls att torgets roll i Stockholms historia och centrala läge ställer höga krav på utformning och gestaltning. Vidare konstateras att i samband med att den tillfälliga saluhallen flyttas bort finns möjligheten att ta ett nytt grepp om utformningen av torget.

Skrivelsen hänvisar till det arbete som nätverket Östermalms vänner har genomfört. Nätverket har uppdragit åt en arkitekt att ta fram ett förslag till förnyad gestaltning av torget, som i förslaget får ett nytt visuellt intryck som ger en ljus, öppen och levande torgmiljö.

Skrivelsen avslutas med att trafikkontoret och stadsbyggnadskontoret får i uppdrag att bereda frågan om gestaltning och utformning av Östermalmstorg i enlighet med skrivelse och därmed pröva om det framlagda medborgarförslaget kan inarbetas i det pågående arbetet.

Förslaget från Östermalms vänner presenteras som bilaga 2. I detta material föreslås torget få bland annat nya paviljonger, en sammanhållen beläggning som skapar mönster, en cirkel av träd med vårbloomning och en centralt placerad damm.

Hantering av skrivelsen

Trafikkontoret arbetar sedan tidigare med att planera för en upprustning och tillgänglighetsanpassning av Östermalmstorg. För att fortsätta utredningsarbetet, samt pröva och arbeta in förslagen i medborgarinitiativet, ser kontoret att utredningsutgifterna kommer att överstiga delegationsgränsen på 5 mnkr, varför svaret på skrivelsen även är ett utredningsbeslut.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom trafikkontoret i samråd med stadsledningskontoret och stadsbyggnadskontoret.

Trafikkontoret har dessutom haft regelbundna samrådsmöten med fastighetskontorets och Trafikförvaltningens projektledare, för att identifiera frågor av gemensamt intresse, definiera gränssnitt mm.

Dialog har även skett med stadsdelsförvaltningen och med Stockholms stadsmuseum.

Befintlig situation

Östermalmstorg är ett av stadens mest centrala torg med gamla anor och höga kulturhistoriska värden. Torget är en levande mötesplats med torghandel, butiker, kyrka, hotell och saluhall. Just saluhallen, i dess kulturminnesskyddade tegelbyggnad från 1888, drar besökare från hela staden och har nyligen renoverats.

Östermalmstorgs placering, centralt i stadsdelen. Tunnelbanans biljetthall ligger under norra halvan av torget.

Samtidigt är torget relativt otillgängligt och personer med funktionshinder har svårt att ta sig fram. Även ur ett gestaltningsmässigt perspektiv lämnar torget, i kontrast mot en del omkringliggande byggnader, en del övrigt att önska.

Under tiden saluhallen renoverades har en temporär saluhallspaviljong stått på torget. Den temporära hallen är nu såld och ska flyttas från platsen. När så har skett behöver markbeläggningen där hallen stått återläggas.

Under delar av torget ligger tunnelbanans biljetthall för station Östermalmstorg. Regionens trafikförvaltning har ett behov av att under kommande år renovera eller byta det tätskikt som utgör tak för biljetthallen, och behöver då utföra omfattande arbeten på torget.

Trafikkontoret ser det inte som lämpligt att först lägga tillbaka beläggningen, för att sedan låta torget grävas upp igen för tätskiktsarbetena. Kontoret har utrett möjligheterna att samordna upprustningen och tillgänglighetsanpassningen med regionens tätskitsrenovering.

Mål och syfte

Projektet syftar till att rusta upp och tillgänglighetsanpassa Östermalmstorg.

Projektets mål är att med respekt för platsens kulturhistoriska värden åstadkomma ett vackert, tryggt och trivsamt torg, tillgängligt för alla.

På kort sikt är målet att pröva i vilken grad medborgarinitiativet från nätverket Östermalms vänner är genomförbart och införliva det i kontorets förslag till inriktningsbeslut.

Pågående utredning

Trafikkontoret har, i dialog med andra aktörer i staden och regionen, en pågående utredning om förutsättningarna för en ombyggnation av torget. Platsen, med dess höga kulturhistoriska värden och läge ovanpå tunnelbanans tätskikt, är komplicerad, men har samtidigt stor potential till att bli en central och öppen mötesplats.

Den pågående utredningen undersöker, förutom den generella gestaltningen av torget, bland annat följande områden:

- Målpunkter, stråk och kopplingar runt torget i behov av att tydliggöras och förbättras med avseende på tillgänglighet för personer med funktionshinder.
- När den tillfälliga saluhallspaviljongen uppfördes på platsen togs markbeläggningen bort. Den gamla beläggningen har sparats och när paviljongen har monterats ner, och fundament och installationer har rivits, finns möjligheten att antingen återanvända den tidigare beläggningen eller lägga ny beläggning på torget.
- Omfattning av projektet. Runt torget finns fler platser som, för att skapa ett sammanhållet intryck med god gestaltning, skulle kunna omfattas av ett arbete med ny beläggning. Även trafikföringen på gatorna runt torget utreds.
- Status för befintliga träd på torget och förutsättningarna för plantering av nya träd vid torget. Vissa av träden på torget är skadade och skulle behöva bytas ut, samtidigt som träd på nya platser kan tillkomma beroende på val av gestaltning.
- Tryggheten runt torget, där kontoret har konstaterat att det finns behov av förbättrad belysning, och att den södra sidan av torget har upplevts som en otrygg baksida till

följd av olika barriäreffekter. Även möjligheten till fasta trafik hinder för att öka säkerheten på torget undersöks.

- Behov av och förutsättningar för tekniska installationer på torget, t.ex. eluttag till torghandeln, vattenpost och julgransfot med elanslutning.
- Förutsättningar i detaljplanen för byggnader på torget. Enligt gällande detaljplan (stadsplan) fastställd den 6 april 1976 anges marken där torget ligger som gatumark utan byggrätt. Därmed saknas planstöd för att uppföra byggnader på torget. Bygglov kan dock medges tillfälligt, för t.ex. en liten cafébyggnad eller toalett, upp till ca 15–20 m², under förutsättning att verksamheten kan bedömas uppfylla ett tillfälligt behov. Även mindre byggnader av permanent karaktär skulle kunna vara möjliga att uppföra förutsatt att de har verksamhet kopplat till torgändamål och kan betraktas som en mindre avvikelse. För att kunna bygga lite större byggnader av permanent karaktär behövs en planändring för detta ändamål.
- Samordning med regionens trafikförvaltning i deras arbete med att renovera eller byta det tätskikt som utgör tak till biljetthallen. Regionens tätskiktsarbete beräknas pågå under 6-8 månader och trafikkontorets inriktning är att tätskiktsarbetet bör genomföras innan staden genomför större åtgärder på platsen. Löpande samordning mellan staden och regionen är av stor vikt för att möjliggöra ett effektivt genomförande med så lite påverkan som möjligt för boende, besökare och företagare i området. Detta innebär att exakt tillfälle för trafikkontorets projektstart kommer att bero på framdriften för regionens arbete på platsen.

Förslag till fortsatt utredning

Trafikkontoret föreslås att fortsätta att utreda ovan nämnda områden, samt i enlighet med nämndens vilja, se över medborgarinitiativet från Östermalms vänner och pröva hur det kan inarbetas i det pågående arbetet. Kontoret avser därför att genomföra en gedigen undersökning av förslagets genomförbarhet och arbeta in det i kontorets kommande förslag till inriktning för platsen. Bland de områden som behöver studeras kan nämnas förutsättningar för anläggande av vattenspegel, trädplaceringar och val av beläggning. Vidare behöver platsens tekniska begränsningar studeras närmare, för att se vilka delar av förslaget som kan respektive eventuellt inte kan genomföras. Framförallt behöver förutsättningarna för att anlägga

en vattenspegel och träd ovanpå tunnelbanans biljetthall studeras närmare.

Tidplan

I nuläget är det svårt för kontoret att lämna en detaljerad tidplan, då det beror på i vilken grad medborgarinitiativets förslag bedöms genomförbara. Ambitionen är dock att under 2021 presentera ett inriktningsbeslut, och senast under första halvan av 2022 presentera ett genomförandebeslut, som sedan presenteras för kommunfullmäktige. Därefter genomförs upphandling och entreprenadstart.

Avetablering av den tillfälliga saluhallspaviljongen sker vid halvårsskiftet 2021, varpå Trafikförvaltningen kan påbörja sina arbeten. Om de börjar direkt efter avetableringen kommer torget att vara redo för trafikkontorets arbeten från och med våren 2022. Om regionens arbete börjar senare, kommer även trafikkontorets arbete på platsen att förskjutas. Löpande samordning mellan parterna sker redan idag och kommer fortsätta. När arbetet med upprustningen väl har påbörjats är kontorets preliminära bedömning att arbetet kommer att pågå i ca 18 månader. En mer detaljerad tidplan kommer att presenteras i kommande beslutsärenden.

Om det dröjer innan Trafikförvaltningen kan påbörja sina arbeten på platsen, eller om det blir ett längre mellanrum mellan att Trafikförvaltningen avslutar sina arbeten och trafikkontoret påbörjar sina arbeten på platsen, kommer kontoret se över möjligheterna att genomföra trivselåtgärder på platsen, i likhet med konceptet Levande Stockholm.

Ekonomi

Detta utredningsbeslut syftar till att ge kontoret möjlighet att genomföra en gedigen utredning av medborgarinitiativets genomförbarhet och hur det skulle påverka utgifterna.

Projektets planeringsutgifter beräknas till maximalt 10 mnkr fram till inriktningsbeslut. Projektets totala investeringsutgift uppskattas till cirka 65-115 mnkr. En investeringsutgift runt 65 mnkr bedöms kunna rymmas in i nämndens investeringsplan om investeringen sker under 2022-2023. Om utgiften blir högre, eller om genomförandet skjuts i tid, kommer delar av utgiften inte att kunna rymmas utifrån nuvarande investeringsplan. Kontoret kommer i det fortsatta arbetet pröva möjligheten att inrymma ett

eventuellt utökat projekt och i samband med inriktningsbeslutet återkomma med förslag till hantering.

Slut

Bilagor

1. Angående den kommande utformningen och gestaltningen av Östermalmstorg. Skrivelse från stadsbyggnadsborgarrådet Joakim Larsson (M) och trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) m.fl.
2. Förslag till Förnyelse av Östermalmstorg i Stockholm